

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ У МИТНІЙ СПРАВІ

Митна справа нерозривно пов'язана із діяльністю держави, оскільки передбачає перетин суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) митного кордону, контроль за яким покладено на контролюючі органи держави. Тобто митна справа це діяльність, яку здійснюють виключно державні органи. Відповідно до функціональних обов'язків держава апріорі передбачає максимізацію та раціональне використання фінансових ресурсів. Тому державний контроль у митній справі теж передбачає максимізацію фінансових ресурсів, які акумулюють митні органи та моніторинг використання тих фінансових ресурсів, які спрямовуються на діяльність Державної митної служби України як центрального органу виконавчої влади у сфері митної справи.

Говорячи про контроль за акумуляцією митними органами фінансових ресурсів постає поняття «митний контроль», яке ми зустрічаємо як складову у визначенні митної справи. Натомість контроль за використанням фінансових ресурсів, спрямованих на діяльність митних органів тяжіє до відомчого контролю, який здійснюють окремі державні органи.

Досліджуючи теоретичну сутність державного фінансового контролю у митній справі необхідно звернутися до сутності понять «контроль», «фінансовий контроль» та «державний фінансовий контроль».

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови слово контроль тлумачиться як: «перевірка відповідності контрольованого об'єкта встановленим вимогам» [1, с. 569]. У Словнику української мови [2] поняття контроль потрактовано як «перевірка, облік діяльності кого-небудь, чого-небудь, нагляд за кимось, чимось». Тобто контроль передбачає співставлення дійсного стану підконтрольного об'єкта з певним еталонним варіантом його стану чи функціонування. Контроль є однією із функцій управління. Він присутній практично на всіх стадіях управлінської діяльності та

може мати як позитивний, так і негативний результат. Також варто відмітити, що контроль притаманний практично усім господарським процесам, не є винятком і митна сфера держави. Навпаки ж зовнішньоекономічна діяльність, яка пов'язана із перетином товарами та транспортними засобами митного кордону є рентабельним видом господарської діяльності, тому у суб'єктів ЗЕД виникають спокуси порушення митного законодавства, за чим, відповідно, необхідно контролювати.

Особливого контролю передбачає фінансова сторона діяльності певного суб'єкта. Це пов'язано з тим, що економічна природа людини спрямована на максимізацію фінансових ресурсів, а отже, може спостерігатися незаконне привласнення таких ресурсів окремими особами. Об'єктом фінансового контролю може бути:

1. Фінансова діяльність всіх економічних суб'єктів: держави, підприємств та установ;
2. Функціонування будь якого об'єкта управління у частині утворення, розподілу й використання ним фінансових ресурсів;
3. Процес фінансової діяльності.

Проектуючи об'єкт фінансового контролю у митну площину, зауважимо, що ним може виступати як діяльність підприємств, установ та окремих громадян так і державних митних органів як суб'єкта митного контролю.

Важливе місце в системі контролю посідає державний контроль, тобто контроль за діяльністю господарюючого суб'єкта зі сторони держави. За своєю суттю «державний контроль – це перевірка державою того, як державні службовці виконують покладені на них обов'язки, як функціонує державна служба в цілому» [3, с. 16].

Так, Т. Жадан під державним фінансовим контролем розуміє сукупність форм, методів та інструментів контролю, за допомогою яких органи державного фінансового контролю одержують інформацію про фактичний стан справ щодо процесів формування, розподілу і використання державних фінансових ресурсів на всіх рівнях державного сектору економіки, порівнюють отримані дані з цільовими або нормативними вимогами, визначають розміри і причини виявлених відхилень, вживають заходи, спрямовані на їх усунення, недопущення та попередження у майбутньому, з метою

підвищення ефективності підготовки, прийняття та реалізації управлінських рішень у сфері управління державними фінансовими ресурсами [4, с. 166].

В цілому ми погоджуємося із представленим визначенням, однак вважаємо, що під контролем потрібно розуміти певний процес чи діяльність, а не сукупність форм, методів чи інструментів. А також ми переконані, що у процесі формування, розподілу і використання державних фінансових ресурсів необхідно здійснювати контроль не тільки на рівнях державного сектору економіки, а й на рівні приватних підприємств, оскільки на цьому рівні відбувається формування фінансових ресурсів.

Зважаючи на зазначене, ми пропонуємо власне визначення поняття «державний фінансовий контроль у митній справі», під яким розуміємо систему спостереження (моніторингу) за фінансовою діяльністю суб'єктів ЗЕД, в частині нарахування та сплати митних платежів, та митних органів, в частині здійснення ефективного митного контролю та оптимального використання фінансових ресурсів з метою недопущення порушень законодавства, оперативного виявлення та усунення таких порушень. Отже, відповідно до нашої логіки, митний контроль є складовою частиною державного фінансового контролю у митній справі.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови : 250000 / уклад. та голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: Перун, 2005. VIII, 1728 с.
2. Словник української мови. URL: <http://sum.in.ua/s/kontrolj>.
3. Піхоцький В. Ф. Система державного фінансового контролю в Україні: монографія. Львів. 2014. 334 с.
4. Жадан Т.А. Економічна сутність та зміст поняття «державний фінансовий контроль» *Причорноморські економічні студії*. 2017. № 16. С. 161-168.